

УДК 330.34:65.01

Скриньковський Р. М.

*к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств та інформаційних технологій,
Львівський університет бізнесу та права, м. Львів*

КОМПЛЕКСНА ДІАГНОСТИКА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА: КОНЦЕПЦІЯ, ПАРАМЕТРИ, МЕТОДИ

У науковій статті представлено комплексну систему діагностики розвитку підприємства. Встановлено, що ключовими параметрами поданої системи діагностики є такі:

а) рівень масштабності розвитку підприємства – чистий прибуток (збиток) підприємства; чистий дохід від реалізації продукції; собівартість; середньорічна вартість: активів, основних засобів, оборотних активів; середньоспискова чисельність працівників; рівень освітньо-фахового потенціалу персоналу; б) рівень якості розвитку суб'єкта господарювання – коефіцієнт бездефектності та ритмічності виробництва; рівень задоволення потреб споживача готовою продукцією.

Ключові слова: підприємство, розвиток, інструментарій, діагностика, параметри, методи.

Постановка проблеми. Процвітання економіки України залежить від ефективної діяльності та розвитку вітчизняних підприємств.

В умовах європейської інтеграції виникає необхідність у вдосконаленні і адаптації напрацьованих наукових результатів та практичних підходів для визначення і забезпечення ефективного розвитку суб'єктів господарювання (підприємства). Все це зумовило актуальність, вибір теми та мету дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вивчення та дослідження теоретико-методологічних та методичних засад діагностики діяльності та розвитку підприємств зробили такі вчені-економісти: Т. Божидарнік, А. Воронкова, Т. Загорна, А. Котов, І. Кривов'язюк, П. Куліков, О. Мельник, Ш. Омаров та ін. [1-5]. Однак, незважаючи на вагомий результати у сфері економіки та управління підприємствами, об'єктом гострих дискусій залишається концепція та інструментарій системи комплексної діагностики розвитку суб'єкта господарювання.

Зв'язок роботи з науково-дослідною роботою. Наукова робота виконана у межах науково-дослідної теми ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права»

«Підвищення конкурентоспроможності підприємств та ефективності використання їх виробничого і кадрового потенціалу» (2014-2015 рр.).

Формування цілей статті. Метою наукової роботи є розвиток системи комплексної діагностики розвитку підприємства.

Для досягнення поставленої мети в роботі використано такі методи наукового пізнання: систематизації та структурно-функціонального й логічного узагальнення, монографічний, економіко-математичного моделювання тощо.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить аналіз літературних джерел [1-4], зокрема монографії д.е.н., проф. О. Мельник [3, с. 256-277], рис. 1 (на підставі [3, с. 274-275; 5, с. 3-210; 6-9]) та проведена власна наукова робота [10, с. 91-94], метод комплексної діагностики розвитку підприємства (незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання) ґрунтується на засадах розрахунку інтегрального рівня розвитку (L_d), який доцільно обчислювати за формулою (1).

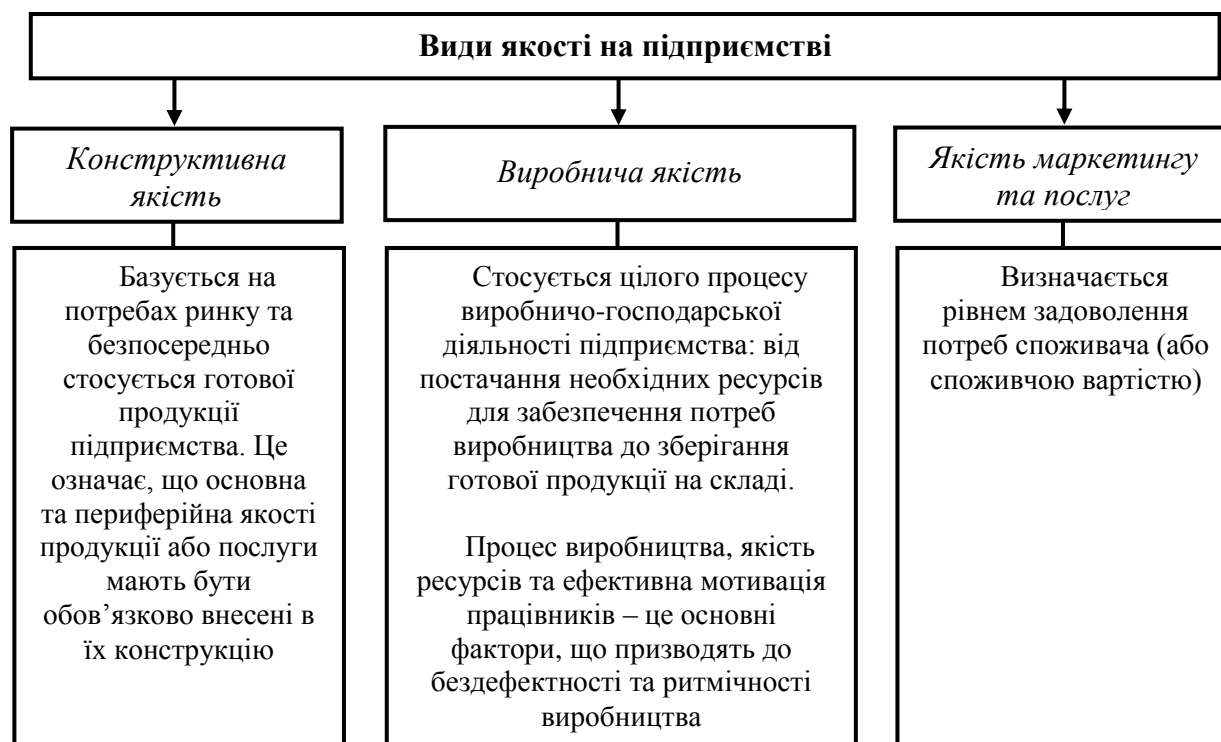

Рис. 1. Види якості на підприємстві

Джерело: [10, с. 93] – на підставі [3, с. 274-275; 5, с. 3-210; 6-9] та думок експертів

$$L_d = \frac{(L_m \times a) + (L_q \times b)}{100}, \quad (1)$$

де, L_m – рівень масштабності розвитку підприємства (розраховується методом еталонного підприємства, представлено у праці [11, с. 14-16]);

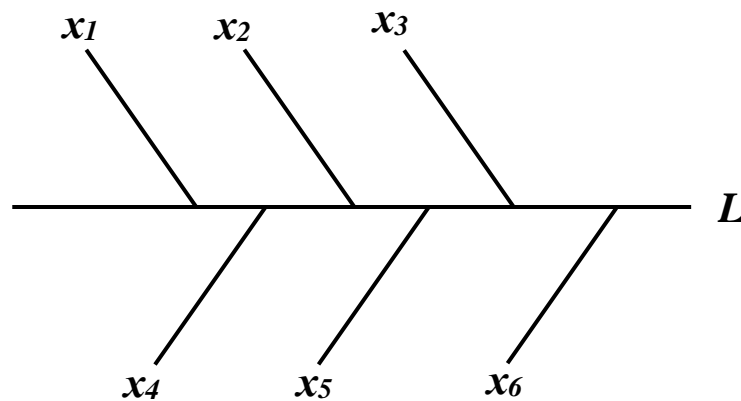
a – вагомість (або частка у загальному показнику) рівня масштабності розвитку для підприємства, %;

L_q – рівень якості розвитку підприємства (обчислюється розрахунково-аналітичними методами);

b – вагомість (питома вага) рівня якості розвитку для підприємства, %;

$(b = 100 - a)$ [3, с. 265, 276].

У цьому контексті з'ясовано, що найбільш інформаційно рівень масштабності розвитку (L_m) характеризують такі абсолютні бізнес-індикатори (рис. 2).

Умовні позначення:

L_m – рівень масштабності розвитку підприємства;

x_1 – чистий прибуток (збиток) підприємства;

x_2 – чистий дохід від реалізації продукції;

x_3 – собівартість;

x_4 – середньорічна вартість: активів, основних засобів, оборотних активів;

x_5 – середньоспискова чисельність працівників;

x_6 – рівень освітньо-фахового потенціалу персоналу.

Рис. 2. Концептуальна модель визначення рівня масштабності розвитку підприємства

Джерело: сформовано на підставі [3, с. 265-266; 12-14]

Варто зауважити (рис. 2), що виходячи з вітчизняного та зарубіжного досвіду під освітньо-фаховим потенціалом (ОФП) персоналу слід розуміти можливості (природні здібності, обдарованість), знання та уміння (освіта), компетентність і практичні навички (фах), якими працівники (найважливіший ситуаційний фактор) оволоділи у навчальних закладах (виходячи зі структури освіти) чи за допомогою самоосвіти (теоретичний аспект), а також у процесі трудової діяльності (практичний досвід) і які можна застосувати у необхідному соціально-економічному спрямуванні, а саме для забезпечення розвитку підприємства [10, с. 20-21]. Рівень ОФП персоналу

(управлінського персоналу та робітників) визначається такими двома ключовими параметрами [5, с. 163; 10, с. 48] (П. Попович, 2004 р.):

1) рівнем освіти (PO) – формула (2):

$$PO = \frac{KO}{KП_c}, \quad (2)$$

де, KO – кількість тих (працюючих), що мають освіту («вищу» або «вищу та середню спеціальну»); $KП_c$ – середньооблікова кількість працюючих.

2) рівнем професійної підготовки ($PПП$) – формула (3):

$$PПП = \frac{KПП}{KП_c}, \quad (3)$$

де, $KПП$ – кількість працівників, котрі підвищують кваліфікацію.

На підставі аналізування літературних джерел [1 – 6], вивчення практики функціонування підприємств та проведеної наукової роботи [10; 14], ключовими параметрами, які дозволяють розрахувати рівень якості розвитку суб'єкта господарювання (фірми) є такі [10, с. 93-94]:

1) коефіцієнт (показник) бездефектності та ритмічності виробництва (K) – формула (4) (на підставі праці О. Мельник [3, с. 274-275]):

$$K = \sqrt{S \times M} = \sqrt{\frac{R_l(1 - R_n)}{R_l} \times \frac{\sum_{i=1}^t R_{li}^{\min}}{100\%}}, \quad (4)$$

де, S – коефіцієнт бездефектності виробництва продукції; M – коефіцієнт ритмічності виробництва; R_l – обсяг товарної продукції; R_n – частка (питома вага) бракованої продукції у товарній продукції; $i = 1 \dots t$ – кількість періодів у році, за якими здійснюється порівняння обсягів виробництва (планових та фактичних); $R_{li}^{\min}$, % – мінімальна (*min*) питома вага (частка) товарної продукції порівняно з річним еквівалентом (англ. *equivalent*) між плановою виробничою програмою та фактичною.

2) рівень задоволення потреб споживача готовою продукцією (товаром, послугою) (Q) – формула (5) [6 с. 83]:

$$Q = \frac{E}{C} = F, \quad (5)$$

де, Q – рівень задоволення потреб (за маркетинговим підходом); E – цінність продукції (товару, послуги); C – вартість продукції (товару, послуги); F – споживча вартість.

Висновки. Як свідчать результати досліджень літературних джерел [1 – 14] та вивчення практики функціонування суб'єктів господарювання, встановлено, що ключовими параметрами системи діагностики розвитку підприємства є такі:

– рівень масштабності розвитку підприємства: а) чистий прибуток (збиток) підприємства; б) чистий дохід від реалізації продукції; с) собівартість; д) середньорічна вартість: активів, основних засобів, оборотних активів; е) середньоспискова чисельність працівників; ф) рівень освітньо-фахового потенціалу персоналу;

– рівень якості розвитку суб'єкта господарювання: а) коефіцієнт бездефектності та ритмічності виробництва; б) рівень задоволення потреб споживача готовою продукцією.

Перспективи подальших розвідок в обраному напрямі полягають у формуванні системи цілей діагностики діяльності підприємства з урахуванням діагностики його розвитку як комплексної діагностичної цілі.

Список використаної літератури

1. Куліков П. М. Діагностика стану підприємства: [навч. посібн.] / П. М. Куліков, О. Є. Попов, А. М. Котов; Харків. нац. екон. ун-т.– Х.: Вид. ХНЕУ, 2011.–227 с.
2. Кривов'язюк І. В. Комплексна економічна діагностика підприємства: [монографія] / І. В. Кривов'язюк, Т. В. Божидарнік; Луц. нац. техн. ун-т. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2012. – 226 с.
3. Мельник О. Г. Системи діагностики діяльності машинобудівних підприємств: полікритеріальна концепція та інструментарій: [монографія] / О. Г. Мельник. – Львів: Вид. Львівської політехніки, 2010. – 344 с.
4. Діагностика стану підприємства: теорія і практика: [монографія] / за заг. ред. проф. А. Е. Воронкової. – Харків: ВД “ІНЖЕК”, 2006. – 448 с.
5. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: [підручн.] / П. Я. Попович. – Тернопіль: Екон. думка, 2004. – 416 с.
6. Гольцев Д. Г. Сутність та маркетинговий підхід до поняття «якість» у системі управління якістю / Д. Г. Гольцев // Актуальні проблеми економіки: наук. журнал. – 2009. – № 3. – С. 79-87.
7. Семенов Г. А. Управління якістю продукції на підприємстві / Г. А. Семенов, А. О. Квасова // Держава та регіони: наук.-виробнич. журнал. Серія: Економіка та підприємництво. – 2012. – № 3. – С. 208-214.

8. Калашнік І. І. Контроль та управління якістю продукції на промислових підприємствах / І. І. Калашнік // Держава та регіони: наук.-виробнич. журнал. Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – № 1. – С. 53-58.
9. Total Quality Management (TQM) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://asq.org/learn-about-quality/total-quality-management/overview/overview.html>.
10. Скриньковський Р. М. Освітньо-фаховий потенціал персоналу як фактор впливу на інвестиційну привабливість підприємства: дис. канд. екон. наук: 08.00.07 / Р. М. Скриньковський; Львів. ун-т бізнесу та права. – Львів, 2014. – 233 с.
11. Економічна діагностика. Практикум: [навч. посібн.] / [Костенко Т. Д., Герасимов А. А., Рижиков В. С., Добикіна О. К., Касьянюк С. В.]; Донбаська держ. машинобудівна академія МОН України. – К.: Центр учб. літ., 2007. – 186 с.
12. Ishikawa K. Guide to Quality Control. Tokyo, Asian Productivity Organization, 1976.
13. Ishikawa K. What is Total Quality Control The Japanese Way. London, Prentice Hall, 1985.
14. Скриньковський Р. М. Фундаментальні засади розвитку підприємства та формування його перспективи / Р. М. Скриньковський, Л. Й. Ситар // Наукові записки Ін-ту законодавства Верховної Ради України. – 2014. – № 6. – С. 85-89.

СКРЫНЬКОВСКИЙ Р. Н. КОМПЛЕКСНАЯ ДИАГНОСТИКА РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ: КОНЦЕПЦИЯ, ПАРАМЕТРЫ, МЕТОДЫ

В научной статье представлено комплексную систему диагностики развития предприятия. Установлено, что ключевыми параметрами представленной системы диагностики являются: а) уровень масштабности развития предприятия – чистая прибыль (убыток) предприятия; чистый доход от реализации продукции; себестоимость; среднегодовая стоимость: активов, основных средств, оборотных активов; среднесписочная численность работников; уровень образовательно-профессионального потенциала персонала; б) уровень качества развития предприятия – коэффициент бездефектности и ритмичности производства; уровень удовлетворения потребностей потребителя готовой продукцией.

Ключевые слова: предприятие, развитие, инструментарий, диагностика, параметры, методы.

SKRYNKOVSKYY R. M. INTEGRATED DIAGNOSTICS OF ENTERPRISE DEVELOPMENT: CONCEPTION, PARAMETERS, METHODS

The scientific article presents integrated diagnostics system of enterprise development. Established that the key parameters of the given system of diagnostics are such: a) a level of enterprise development – net income (loss) of enterprise; cost; average cost: assets, fixed assets, current assets; average number of employees; educational level and professional capacity of staff; b) a quality level of enterprise development – a coefficient of zero defects and production rhythm; level of satisfaction consumer by prepared products.

Keywords: enterprise, development, tools, diagnostics, parameters, methods.